

Tálibán ve výcvikovém táboře nesoucím jméno Mohamedova společníka a velitele armády rášidského chalífátu Zubayra Ibn al-Awáma

Autor: Ted Rall

Křičel jsem text své reportáže, uložené v Palm Pilotu (první PDA – pozn. DP) do mezkovitého satelitního telefonu Iridium. Zkoušel jsem to už přinejmenším potřetí a baterie byla skoro vybitá. Zaměstnankyně týdeníku *Village Voice*, která na druhé straně světa dostala za úkol můj text přepisovat, mě přerušila.

„Já vás nechápu,“ řekla nakvašeně. „Proč si prostě neskočíte do Kinko’s a nepošlete nám to přes e-mail?“

Stál jsem po kotníky v černočerném blátivém rigolu na severovýchodě Afghánistánu a očima přejížděl po vepřovicových stěnách, posetých dírami od kulek. Byl jsem sice na ulici, ale psal se rok 2001, takže žádný chodník nebyl v dohledu. Stály kolem mě budovy, ale žádné osvětlení, protože po desetiletích občanské války přestala rozvodná síť v podstatě existovat. Těžko jste našli neporušený most, telefonní linku nebo kanalizaci. Netekla ani voda.

A rozhodně žádné Kinko’s v dohledu.

Motorové dopravní prostředky byly výsadou privilegovaných: nevládek, polních velitelů,

invazních armád a novinářů jako já. Lidé se se mnou chtěli fotit – ne aby měli svou fotku, ale aby se poprvé v životě viděli v hledáčku mého foťáku. Zrcadla byla vzácností.

Bez funkční centrální banky si místní vojenští náčelníci tisknuli bankovky z totožných štočků různých barev. Většina lidí ale beztak raději praktikovala směnný obchod.

Afghánistán během americké invaze připomínal 14. století plus nášlapné miny a kalašnikovy.

Území ovládané Tálibánem působilo bezútěšně a zpustošeně. Když je americké letectvo po 11. září vyhnalo z Kábulu, rozptýlili se na prachem pokrytém venkově a v rozeklaných horách, odkud pak více než 18 let plánovali útoky proti silám USA a NATO. Tisíce Američanů a desítky tisíc Afghánců zahynuly ve válce, která dávno – podobně jako kdysi Vietnam – ztratila smysl. Generál Douglas Lute, velitel amerických sil za prezidentů George W. Bushe i Baracka Obamy vzpomíná, jak si kladl otázku: „Čeho jsme se tam snažili docílit? Neměli jsme ani mlhavou představu, do čeho se pouštíme.“

Posledního únorového dne (roku 2020) Spojené státy mlčky přiznaly porážku, když zvláštní americký zmocněnec pro mírová jednání v Afghánistánu Zalmay Khalilzad a mulla Abdul Ghání Baradar za Tálibán podepsali za přihlížení ministra zahraničí Mikea Pompea v Dauhá závazný dokument.

Přestože jej označili za mírovou smlouvu, konec bojů nezaručuje (k tomu ostatně ani **nedošlo**) – jen stažení amerických vojsk v následujících 14 měsících.

Podle dohod z Dauhá Talibán nyní dojedná podmínky s afghánskou vládou, nastolenou Američany počátkem roku 2002. Očekává se, že Tálibán uzná režim prezidenta **Ašrafa Ghaního** a složí zbraně. Mnohem pravděpodobněji si ale militantní skupina počká, až odejdou jeho ochránci z NATO. Další přízrak Vietnamu: tohle prý má být „mír se ctí“.

Tato zástěrka nám dovoluje stáhnout s nepošramocenou pýchou, což je v pořádku. 85 % veteránů z Iráku a Afghánistánu považuje konflikt v horské asijské zemi za zbytečný. Nemýlí se, nikdy jsme neměli šanci zvítězit. Prezident Trump zaslouží uznání za ukončení nejdelší války amerických dějin.

Co bude dál?

Tálibán nám dopřeje chvíli oddechu a relativního klidu, takže se budeme moci věnovat jiným oblastem a problémům. Dřív či později se však s nečekanou silou a prudkostí chopí moci. Tak to s afgánskými partyzány chodí už od dob první války s Brity v letech 1839-1842: vyčkávat, pozorovat, otestovat – a nakonec cizáky v ohromném počtu zaplavit a vyhnat.

Tálibán se vrátí do Kábulu (viz odstavec „Tálibán má navrch“ – pozn. DP).

Ale už to nebude ten Talibán, proti kterému jsme v roce 2001 vytáhli do války. Původní Talibán je dávno pryč.

Vousatí bojovníci, kterým Trumpova vláda nabídla kontrolu nad budoucností Afghánistánu, nejsou Talibánem vašeho táty. Regionální experti mluví o „Tálibánu 2.0“. Z někdejších bašt v kmenových oblastech Vazíristánu na západním pákistánském pomezí vzešlý nový Tálibán je pastišem radikálních dobrovolníků a rekrutů z neklidných ohnisek džihádismu po celé Asii: Kašmíru, středoasijských postsovětských republik, východního Íránu i samotného Pákistánu. Řada z těch mladíků vyrostla bez rodičů v uprchlických táborech a **medresách**, jež vznikaly kolem afghánské diaspory 90. let a po 11. září. Moderní a technologicky zdatní bojovníci koordinují útoky, často prováděné z motorek, přes chytré telefony. Peníze si zajišťují únosy a prodejem drog.

Původní Tálibán, který v letech 1996-2000 ovládal 90 % afghánského území, byl výrazně prostší, více domácí a sourodější skupinou. Veteráni odporu proti sovětské okupaci se zformovali jako ochránci svých domovů před bandity a násilníky. Jak už se na dystopickou scénérii zhrouceného státu, svíraného hrůzou z důtkami vyzbrojených pochopů Ministerstva pro dodržování mravnosti, sluší a patří, byli přísně asketičtí. Když američtí vojáci vstoupili do opuštěného domova mullí **Muhammada Omara**, byli šokováni, v jak skromném, ba primitivním příbytku hlava tálibánského státu přebývala.

Nový Tálibán sice je formálně náboženský, ale jejich hlavní prioritou je proměnit svou moc na peníze, které je zajímají mnohem více než kontrola správně nasazených hidžábů. Samozřejmě nejsou feministé a ženy by se od nich dočkaly útlatku, ale nebyli by tak důslední ani nemilosrdní jako Tálibán v 90. letech.

Do Afghánistánu jsem se vrátil po devíti letech, abych psal o válce pro *Voice*. Rozdíl to byl do očí bijící. Americká okupace radikálním způsobem zmodernizovala infrastrukturu země.

Podél nových dálnic běží vysokonapěťové elektrické vedení. Život na venkově sice zůstává primitivní, ale i v menších městech jde proud po většinu dne. Kdysi všudypřítomné povozy tažené osly byly nahrazeny automobily, studny vodovodním potrubím, prázdné horizonty billboardy s reklamami na sodovky nebo politické kandidáty. Ochody kypí aktivitou, jako houby po dešti rostou nové domy i kancelářské budovy. Fungují tu kreditky, banky i bankomaty, hlídané ostrahou v neprůstřelných vestách s kalašnikovy. Z mobilu se dnes nedovoláte spíš v Los Angeles než v Afghánistánu.

Když a až se Tálibán ujme vlády, nebude chtít tento rodící se kapitalistický stát, plný čínorodosti i násilí, zničit, ale spíš kontrolovat, ochránit a „podojit“.

Afghánistán pod novým Tálibánem bude v mnohém připomínat další islámské rozvojové země regionu jako Pákistán či Bangladéš. Politická i finanční korupce zde bude bujet měrou vrchovatou. V odlehlých koutech země, daleko od zraků hrstky zbylých novinářů z ciziny, čas od času někoho ukamenují. Celkově ale tento nový režim modernější, zkorumpovanější, a pro průměrného obyvatele Západu přijatelnější než Tálibán, který vyhodil do vzduchu obří sochy **Buddhů z Bámjánu**.

V Afghánistánu ani dnes nejsou pobočky Fedexu (dříve Kinko's), zato tu ale otevřeli spoustu

internetových kaváren – přinejmenším jednu i výhradně pro ženy.

Analýza Teda Ralla *What Happens Next in Afghanistan? the Neo-Taliban* vyšla na stránkách *Unz Review* 30. května 2020.